

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Vitas Parallelas Graecè & Latinè

Plutarchus

Francofurti, 1620

Phil. Iac. Maussaci iudicium de Plutarcho et scriptis eius

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1340)

PHIL. IAC. MAVSSACI
I V D I C I V M

DE

PLVTARCHO ET SCRIPTIS
EIVS, IN QVO LIBELLVS DE
FLVMINIBVS MAGNO PLVTARCHO
CHÆRONENSI PROBABILITER
vindicatur.

R V S T R A literis operam nauamus, frustra veterum auctorum monimenta (scripta eorum dico) nocturna diurnaue manu versamus, nisi ad finem quem sibi bonus quilibet & veritatis amans proponere debet, collimemus: nisi (vno verbo dicam ne lectores morer) Polymathiam illam quam tantopere conati sunt veteres assequi, ad quam comparandam eruditi quilibet corporis & animi neruos omnes cum sedulo contenderunt, amplecti velimus, vt ad vltimum vnicumque studiorum nostrorum & humanarum actionum finem, sapientiam scilicet ciuilemque scientiam peruenire valeamus. Omnis actio finem suum habet sicut & motus, vnus finis opus est, alterius alia actio: præstantior autem semper est finis actione quæ refertur ad ipsum, vnde opus actione præstantius est, ea nimirum à qua perficitur, quia finis eius est; Et actio ipsa quæ finis actionis est, actione etiam perfectior est, eadem videlicet cuius finis censetur, imo & ipso opere, licet sit alterius actionis finis, quia actionis quæ perfectior est, eam finem esse admittimus. Cum igitur actiones multas esse constet, necesse quoque fuit multos hinc exurgere fines, & cum finium alii aliis sint præstantiores, illos qui non ita præstantes sunt & perfecti, præstantioribus subiungi & subministrari æquum visum est. Accidit itaque vt multæ artes actionesque vni cuiusdam arti & actioni tanquam excellentiori subiiciantur, maxime cum illæ quæruntur propter finem artis illius & actionis nobilioris cui subiectæ sunt. Quædam actiones vel artes victoriam pro fine habent, vt equestris, omnisque militaris ars, imperatoria, & aliæ, licet inter eas imperatoria sola ad victoriam directe tanquam ad finem proprium vergat, quia tamen aliæ propter finem imperatoriam edocentur, ideo ei subiici dicuntur, tamen si quælibet in se finem habeat suum, vt equestris equitationem, & omnis alia militaris militiam: nam equestris & alia militaris ars ita militiam & equitationem pro fine habent, vt respiciant tamen ad victoriam tanquam ad vltimum finem imperatoriam cui subiunguntur. Idem euenit & in Architectonica, quæ enim sub ea sunt artes finem suum singulæ habent, sed tamen finem cuius forma domus finis est, finis scilicet Architectonicæ proprius & peculiaris. Ita in artibus liberalibus idem obseruari contendimus: Nam Grammatica finem suum habet certe latissimum & maxime vagum, sed quem nos his terminis concludimus, recta scribendi loquendique ratione, & poetarum intellectu, scriptorum historiarumque prompta expositione. Rhetorica quam Empedocli deberi scripserat Aristoteles in *Sophista*, persuasionem. Logica dialectica quæ in communi & probabili versatur, & Apodectica siue Analytica quæ in propriis & necessariis ipsaq; demonstratione tota est, artem differendi. Mathematicarum disciplinarum alia magnitudinem immobilem, qualis est terræ, vt Geometria, alia mobilem, qualis cælorum, vt Astronomia spectat: alia numeros in compositos, vt Arithmetica, alia compositos, vt Musica. Denique omnes artes & disciplinae officium & finem aliquem habent peculiarem, sed conspirant tamen ad vnicum illum & extremum finem, ad Polymathiam dico quæ

nos recta ducit ad philosophiam scientiarum architectonicam, philosophiam inquam, non Stoicam, non Platoniam, non Epicuream aut Aristotelicam, sed omnia quæ ab illis sectis recte dicta fuere, hoc totum selectum philosophiam voco, id est sapientiam & civilem rerum scientiam, quam Philosophorum princeps scientiarum principem constituit. Ethic. Nicomach. primo. Ad hanc igitur civilem scientiam peruenire non possumus sine Polymathia, quicquid opinatus sit Heraclitus acerrimus eius hostis, aliiq; omnes contemptores, ad Polymathiam sine liberalibus disciplinis, licet contra senserint Cynici & post eos Stoici ac Epicurei, qui omnes τὰ ἐγκύκλια μαθήματα liberalia studia reiciebant apud Diogen. Laertium, sicut & Seneca eorum callidissimus censor. Vnde sequitur sine liberalibus disciplinis neminem vere & perfecte sapientem dici posse. Nam sine liberalibus disciplinis nemo πολυμαθής, sine Polymathia negotiorum peritiæ coniuncta nemo sapiens. Quamquam sine sapientia nemo ut decet πολυμαθής videri possit: ut enim recte olim Anaxarchus in libro de Regno dixit. Polymathia siue varia rerum & scientiarum cognitio sui possessorem multum quidem iuuat, sed & multum etiam officit ei: iuuat, si ea dignus reperiatur, officit autem si indignus, nimirum si quiduis importune effuriat. Temporis mensura tenenda est, nam hoc sine & termino concluditur sapientia præsertim civilis & humana. Quicumque pro foribus canunt, qualis est amasiorum bona pars, etiam si quid doctum & egregium cecinerint, tamen quia sine iudicio, sapientia, & non apposite sed extra locum & tempus canunt; stulti & insipientes iudicantur. Ita illi qui disciplinas tractant, sicoram omnibus, nullo discrimine habito, quæ tractanda suscipiunt, enunciant, quid aliud agunt quam, ut est in veteri verbo, fides graculo, amaracinum vero sui præbent: imo quid aliud agunt quam se cum Polymathia sua, earum disciplinarum & scientiarum quas profitentur, indignos, ideoque parum prudentes produnt, probant, doctisque ac sapientibus irridendos propinant. Modus igitur tenendus est, ad sapientiæ normam omnia sunt exigenda, modo autem sapientia adsit, quid non confert Polymathia: in quo non iuuat: ubi à vulgi face & sciolis vere solideq; doctos non distinguit? Quemadmodum in colendorum agrorum & medendi arte, ille vtiliter & maximo cum fructu didicit qui varias attigit disciplinas, ut melius ac perfectius colere ac curare possit. Ita etiam ille egregie eruditus & vtiliter existimandus est qui Polymathiam quam consecutus erit, hoc est omnia quæ didicerit per omnes & multiplices scientias vagando, ad sapientiam referre poterit, ut collectis excerptisque quæ ex Grammatica, rhetorica, Dialectica, disciplinis Mathematicis, & aliis artibus logicis vtiliora sibi visa fuerint, sapientiam quam sollicitè querit, nullis insidiis inuidorum & insipientium interceptam seruet. Athleta ille qui ad certamen se prius non exercuit exhibuitque, parui nominis est. Contra gubernatorem aut ducem illum laudare solemus qui multarum rerum habet experientiam, qui ad Ulyssis exemplum πολυεπός est, & mores nouit multorum hominum: ut medicum qui multa est expertus, vnde quosdam κατ' ἐξοχὴν à medicis aliis præstantiores ἐμπειρικὸς vocauerunt. Qui autem quæ didicit omnia refert ad sapientiam illam quæ à bonis omnibus expetitur, & omniuigam lectionem negotiorum peritiæ coniungit, siue τὸ φιλόλογον τὰς ἀπουδῆς, ex Græcis, Romanis, & Barbaris aliisque omnibus nationibus exempla petens de quibus varia se legisse quondam apud veteres neminit: Is tam literarum quam politicarum rerum cognitionem, vno verbo τὰ φιλοσοφία siue philologiam, quam philosophiam τὸ ἀκακίαν, (quam Cicero ἀπουδῆαν vocat) vere consecutus est: multiq; procul dubio potest esse consilii, atq; ad instar lapidis indicis aurum adulterinum à probo discernere, sophisticam à philosophia, ornatricem à gymnastica, culinariam à medicina, Rhetoricam à Dialectica, & cætera deniq; quæ falso & minus prudenter à variis auctoribus pertractata sunt, à veritate & sapientia distinguere ac separare. Generatur prudentia, ut Peripatetici perfectissime docent, ἀπὸ τῆς ἐπιτηδεύσεως ex observatione, vereq; prudens ille dicendus est qui ἐπιτηδεύσας fuerit, studiosus obseruandi, nam prudens omnis ἐπιτηδεύσας, siue diligens & curiosus notator eorum quæ sæpius in hac vita euenire aut contingere solent, & prudentia continua causarum obseruatione comparatur. Laudes hic Polymathia non instituo, sed sciorum quorundam imo imperitorum argumentis satisfacere intendo per transennam & aliud agendo, qui dummodo ad exemplum viuunt, putant se sapientiæ fastigium attigisse, & non tantum volunt videri docti & rerum verborumque callentes, sed ingeniosi & civilis disciplina, de politica loquor, alumni & admiratores: quamuis nec philosophiam extremis ut dicitur labris degustarint, nec Dialecticam, nec ullam artium ancillantium, imo potius ab omni eruditione destituti sint, quam tamen si Diogenem canem humanæ prudentiæ verissimum exemplar

plur audiunt, negare non possunt mortalium cuilibet valde necessariam esse. Adolescentibus enim σοφροσύνη, senioribus ἀφροσύνη, pauperibus πλῆθον, ditioribus vero κόσμον affert. Multi illi si quid recte iudico, & his similes qui cum fundi curam nullam gesserint, statim ab initio fructus se accipere posse præsumunt, & in vanum sperant. Fundus prius instrui debet antequam ex eo fructus expectetur, & ea omnia comparanda quæ illius fructus quærendi, cogendi, conseruandi gratia necessaria sunt, veluti villici & monitores, boues domiti & pecora stercoreandi causa parata: præterea vasa cultura vtilia, vt aratra, ligones, sarculi, falces putatoria, bidentes, torcularia, corbes, falces messoria, falces fenaria, quali vindemiatorii exceptorii-que, dolia, cupæ, & si qua similia dici queunt. Vnde ingeniosissime & appositissime medicorum Asclepiades pronunciauit, eorum quæ terra producit speculationem & scientiarum cognitionem eadem ratione se habere. Natura siquidem nostra agri locum obtinet, dogmata præceptorum feminum rationi comparantur, diligens & non fera institutio tempestiuam & opportunam respicit sationem, modus vero aut locus quo & in quo disciplina paratur, nutritioni atq; alimento quod ex ambiente aut circumfuso aere his prouenit quæ è terra nascuntur, vt plantis, arboribus, fruticibus: improbus labor & studium acre omnino agriculturam representant. Quibus omnibus tempus vires subministrat, vt ad perfectionis extremam lineam perducere valeant. Putandum igitur est, fodiendum, sublucandum, conlucandum, ligandum & reliqua facienda sunt, falce, ligone, & aliis rusticis instrumentis ad fundi curam opus est, vt fructum producat. Ita ad consequendum sapientiam & civilem scientiam Grammatices spinæ subeundæ sunt, colligendi rhetoricæ flores, Dialecticæ nodi dissoluendi, ad Polymathiam tandem perueniendum est, quod sine longo tempore, absque indefesso studio & continuis vigiliis fieri non posse certissimum est. Nam vt olim verissime Metrocles Cynicorum vnus scriptum reliquit. Rerum quædam sunt quæ argento emi possunt, vt domus, quædam vero quæ tempore & studio, vt doctrina, τῶν ἀγαθῶν τὰ μὴ ἐργεῖα ὡς τὰ εἶδη οἰκίαν, τὰ δὲ χρόνου καὶ βραχυμελείας, ὡς παιδείαν. Nec debet sperare quis se vere vnquam sapientem futurum, aut in somnis sapientiam visurum, quin omnibus illis sit ornatus, & in scientiarum encyclopædia diligentius subegerit ingenium suum. Sapientiam oportet prius didicisse, antequam eam videre somniemus, nec in somnis imaginari solemus quidquam quod non quottidiano pene vsu tractemus. Vnde Ennius, quem, vt cum Catone *Originum* secundo loquar, eruditio in maximum decus atque in excelsissimam claritudinem sublimauit,

Nec quisquam sapiam sapientia qua perhibetur

In somnis vidit, priusquam sam discere cepit.

Et Aphranus omnino ad rem in *Sella*,

Vsus me genuit, mater peperit memoria,

Sapientiam vocant me Græci, vos sapientiam.

Quod si aliquando aliter accidat, & quosdam sine gradibus istis ad sapientiæ culmen peruenisse suspiciamus, nulloque tali apparatu præmunitos cottidie ad normam ciuilibus prudentiæ omnes vitæ suæ actiones, & omnes cogitationes suas dirigere: eos dubio procul non vere sapientes esse, sed tales videri velle pronuntiandum est, fatendumque ipsos tanquam in alienum eiusdem nominis genus infundi ac ἐμβολίζεσθαι, falso ipsis sapientis nomen assignari, licet civilem scientiam profiteantur, & nullum alium finem quam sapientiam sibi ob oculos ponant. Nam quis vere sapiens nisi bonus? Illi vero quid aliud quam iniustitiam, impietatem, improbitatem & auaritiam palam exercent. Qui sapientia & prudentia vitur vt iustitiam simulet, & sub specie recti leges violet, aut tum cum maxime fallit, id agit vt vir bonus esse videatur, is nihil minus quam prudens & sapiens dici potest, sed callidus, vafer, vulpes, & duplex, non autem veræ sapientiæ & prudentiæ ciuilibus alumnus, verum fictæ temerata, & hodierna hominum insolentia atque impietate falso ciuilibus dictæ, cum potius inciuilis appellari debeat. Studiosi itaque & Musarum cultoris finis & ciuilibus prudentia, quas vt sibi comparet animum scientiarum domina philosophia non tantum ornare, sed & aliis stipantibus & ministrantibus disciplinis viam sibi sternere debet. Omnium siquidem artium quasi commune quoddam vinculum est, sicut virtutes inter se connexæ dicuntur, & vniuersi istius ratio ex diuersis in vnum conuenientibus constructa & colligata. Εἰς πικρὸν ὄνειδος πᾶσαι ἀβραβήματα ἑλληνῶν, ait Philosophus Analyt. poster. I. nec vna sine aliis firmiter ac constanter subsistere potest: Nemo speret se Rhetoré fieri posse quin prius Grammaticus fuerit. Grammatica enim orationis ars est, quippe quæ quo-

rumlibet scriptorum vitia & virtutes notet, obseruet, quidque in vocibus indecorum, quid honestum ac laudandum personisque aptum demonstrat: ut non tantum Rhetoricæ eam conferre dicamus, sed omnium scientiarum ac artium communionem iuuare, quocirca non temere dixit quidam haud ita vetus scriptor, artes liberales Grammaticam quasi nutricem prætoribus collocasse. Nemo sine rhetorica Dialecticam ambiat, nam sorores sunt. Philo Iudæus Dialecticam Rhetoricæ ἀδελφὴν καὶ δίδυμον vocat, & grauiissimus quidam auctor partem. Nemo sine Dialectica Philosophiam, quæ quamuis omnibus artibus & disciplinis sit maxime utilis & necessaria, earumque commune instrumentum dici debeat, tamen proprie innata philosophiæ videtur, cuius gratia aliæ artes adiuuentæ fuere. Calliopem Musarum vetustissimam à Dialectica datam mortalibus, ut carminibus, concentui, & harmoniæ præesset, finxisse veteres auctor est Iamblichus: Dialecticam vero à supremo rerum moderatore, ut reliquis artibus & scientiis methodum præscribat, ac discendi docendique formas edoceat, diuinitus & supra humanæ mentis captum ratiocinatur Plotinus Ennead. 3. Porro D. Augustini patrum ingeniosissimi verba in hanc rem mihi valde arrident. Is ita loquitur lib. 2. de ordine c. 13. *Dialectica disciplina disciplinarum, hæc docet docere, hæc docet discere, in hac se ipsa ratio demonstrat atque aperit, quæ sit, quid velit, quid valeat.* Alias artes & disciplinas non persequor, quia huc me sermonis impetus minus cogitantem traxit, nec de scientiarum inter se vinculo verba facere mens erat, hæc dixi in transcurso, ut demonstrarem quonam pede pergendum sit ad sapientiam & ciuilem scientiam, quod iter calcandum, à quibus carceribus currendum, ut ad metam illam deueniatur. Sed sufficet in hæc erumpere cum Cicerone. *Omnes artes quæ ad humanitatem pertinent, habent quoddam commune vinculum & quasi cognatione quadam inter se continentur.* Vnde factum est, ut Musæ choros ducant implicato amplexu, ut discimus ex mythica veterum Theologia, & ita dictæ credantur quod ὁμοδοται sint, ut Synesius in Dione docet, à quo non longe abit Cassiodorus *variatarum* 3. *Musæ vero (inquit) quasi ὁμοδοται dicuntur quod inuicem sicut virtutes necessariae sibi esse videantur. Rectissime & verissime ait sicut virtutes.* Nam virtutum etiam commune vinculum est, nec prudentia ignaua esse potest, aut iniusta, aut intemperans, quia si aliquid eorum in se admitteret, prudentia non esset. Nemo prudens sine iustitia, sine temperantia & sine fortitudine: Nemo iustus, fortis, temperans, sine prudentia, & tandem nemo sapiens sine synthesi omnium illarum virtutum. Sapiens idem semper vult & non vult, quod facere non potest sine constantia quæ à fortitudine, sine iustitia quæ à prudentia, temperantia & fortitudine oritur. Ex quo verissimum esse apparet axioma illud philosophorum, neminem possidere posse virtutem vllam quin simul omnes complectatur, & in se habeat. Ita opinatur Chrysippus apud Diogenem Laertium. Liceat & per consequentias argumentari, ergo vbi deerit aliqua, nulla aderit vere, etiam si videatur adesse ἀμφοτέρως: Ita concludunt Aristoteles 6. ad Nicomach. & Seneca Epist. LXVI. Nec scientiarum aut virtutum commune vinculum tantum est, imo vero & omnium rerum, quæ in hac mundi vniuersitate subsistunt, ut verissime dixerit olim Pythagoras communem quandam omnium infimorum esse cognationem, & Plato, naturam sibi vsquequaque consonam & cognatam totam. Heracliti hæc fuit opinio perfectissima ὅτι πάντα ἐν ἑαυτῷ εἶναι. Ne longius abeam & per singula discurram, en tibi, populus vna ciuitas est, ex pluribus militibus qua equitibus, qua peditibus, tum leuis, tum grauis armaturæ componitur & congregatur vnus exercitus (ita ratiocinantem alicubi diuinam cæloque delatam mentem D. Augustini legendo me demiratum esse memini) arbor non esset, si vna non esset, & lapis ut esset lapis, omnes eius partes omnisque natura in vnum solidata est, animal denique non erit animal si eius membra patiantur diuortium. Corpus non erit corpus, nisi conflet carne, neruis, ossibus & cartilaginibus. Singulæ humani corporis partes, si eas simul consideres, pulchrum quid, consonum, ac naturæ operæpretium quoddam constituunt: at si separet aut segreges, deforme quid potius, inutile & dissonum. Ex instantibus & momentis horæ, ex horis dies, ex diebus menses, ex mensibus anni, ex annis secula, & tandem ex seculis longissima illa temporum spatia, quæ à primi hominis creatione numerantur, præterita, præsentia, & futura tempus omnium edax conficiunt. Voces discretæ in choro musico harmoniam & concentum componunt. Diuersis & contrariis sibi inuicem coloribus pictura constat. Quid singula referam? nonne ex pugnantibus inter se rerum principiis, quatuor dico Elementis emanant ac profluunt effectus sibi conuenientissimi aptissimique; nonne denique ex vno omnia, Cælum, terra, & quæcunque in ipsis continentur, ut non male Dionysius ille

DE PLUTARCHI SCRIPT. IUDIC.

Milesius cuius meminere Suidas & vetus Pindari enarrator ad *ōd.* 4. Isthm. cum ait *Διογύσιος ἐν περὶ τῶν κύκλων*, inscripsisse videretur opus illud suum, quo rerum omnium seriem complectebatur, *κύκλον ἰσοεικόν*. Vinculum igitur rerum est, vinculum virtutum, & vinculum disciplinarum ac scientiarum circulus. Quæ absolutissime peraguntur, circulo fieri dicuntur, Græci voluere *κύκλῳ ποιεῖν*, vel *ποιεῖσθαι* quod idem est ac *καθολικῶς*, vnde indubie *κύκλῳ διδάσκειν* dixere pro perfectissime docere, cum nimirum aliquis à prima literatura alium docet omnes disciplinas & scientias, nulla excepta, & orbem facit à Grammatica ad philosophiam. Ita medici *κύκλῳ θεραπεύειν* dixere, omnino curare, vel *cyclo curare*, vt Vegetius locutus est 2. de re veterinaria c. 6. & hinc intelligenda iudicamus illa Aristophanis à nemine hæctenus bene percepta *ἐν κύκλῳ τὰ νοσήματα σκεπτόν*. Cælius Aurelianus lib. 1. *tard. passion.* docet quomodo resumptiui & *ματασυγκριτικῆς* cycli ordinatio formanda sit: Synesius autem caluitiei encomio ita inquit, *τὸς καλεσθῆναι κύκλῳ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν*, hoc est medendi methodos, quibus certo ordine & lege obseruatis in cibis & remediis, ægroti ad perfectam & plenam sanitatem perducuntur. Soli Iuriconsulti noluerunt *circulo manumittere* esse legitime aut *καθολικῶς* manumittere, nullo seruorum quibus in orbe relicta sit libertas omisso: imo eis placuit talem manumissionem ioculariam esse & nullius plane effectus. Caius instit. 1. cap. 2. *Si testamento seruorum manumissio circulo adscripta fuerit, vt qui prior, qui posterior nominatus sit, agnosci non possit, nulli ex his libertatem valere manifestum est*: cum quibus coniungenda est l. qui soluendo & sequens. D. de hæredibus instituend. & sine iure contraque mentem iuriconsul & rationem ipsam, vir ille doctus qui aliud agendo locum hunc Caii explicare tentauit in tractatione sua de *Polymathia*, cap. 24. existimauit eius testatoris qui circulo seruos suos manumiserit, hanc præcul dubio fuisse voluntatem, vt omnes quorum nomina circulo contenta inuenirentur, manumissi essent. Nam in testamento debet apparere quis prior & quis posterior manumissus sit, aliter non valet manumissio. At in manumissione circulari non apparet quis prior nec quis posterior, ob figuram circularem & teretem, quam Plato optime dixit nec *ἀνω* nec *κάτω* habere. Quomodo igitur fieri potest vt admittamus hanc manumissionem valere, licet præsumi possit hoc voluisse testatorem, cum inutilis sit testatoris voluntas, nisi iuri sit consona & accommodata Iurisprudentiæ. Non est itaque circulo seruos manumittere, integram familiam, & omnes ad vnum manumittere, vt loquendi modus indicare videtur, aut tantum eos quorum nomina in orbe tereti inscripta sint, sed inutiliter manumittere: libertatem enim non consequuntur. Quemadmodum *τὰ κύκλῳ λέγειν* est dicere ea quæ præter rem sunt, morarique circa orbem & *περὶ τοῦ κύκλου ἕρπαι*, non autem *τὰ ἐν περὶ γμαπ* proferre, vnde sine vlla ambagi intelligendus Horatius in Epistol. ad Pisones, cum dicit,

Nec circa vilem patulumque moraberis orbem:

Alias interpretationes non moror: Solum Heinsium nostrum amœnissimi ingenii & stupendæ eruditionis hominem audimus ad illum locum.

Verum inquiet Studiosus quidam & bonæ indolis adolescens veritatis & omnium virtutum cultor, si disciplinæ omnes inter se colligatæ sunt, & sine eis ad sapientiam perueniri non potest, cur viam quæ tenenda est ad perdiscendas omnes illas artes stediosæ iuuentuti non aperis? cur breuiter non præcepta efformas quibus omnes illæ difficultates, quæ sese in limine cuiuslibet artis offerunt, & quæ ingressum earum pene obstruunt vinci ac superari queant. Cui ego libens satisfacio in hunc modum. Consilium non est hoc loco de studiis antiquorum tractare, nec cereum allucere, aut methodum componere qua facilis ingressus pateat ad limina disciplinarum & scientiarum omnium. Opus enim esset peculiari tractatione, quam forte, *cum Dis fauentibus volentibusque*, si res nostræ nobis otium fecerint, & Deus vitam dederit, aliquando instituturi sumus, quando vir ille inter eruditos præcipuus, qui eam nobis pollicitus erat, morte præuentus perficere non potuit. De Isaaco Casaubono loquor, in cuius messem falcem iniecit Ioannes Wouer vir certe ingenii non vulgaris, sed qui opus imperfectum reliquit, quamuis omne quod edidit à Casaubono habuerit, dum vna cum eo agebat Monspelii. Sed vt dixi opus est otio & longa vita, nam sine his præsiidiis, sine hoc comœatu aut emolumento, non video quomodo arx illa scientiarum inexpugnabilis obsideri & expugnari queat. Parua crede mihi res non est, nec vnus diei aut cassæ nucis studiosos adolescentes per omnium scientiarum flexuosos labyrinthos ducere recta, & reducere sine aberratione. Maius opus illud est, & quod virum spectat vndiquaq; in omni scientiarum & disciplina-

rum genere consummatissimum, & qui licet pædagogum agere instituat, nihil minus tamen quam pædagogum redoleat, imo plane sit ab omni pædagogia liber, nihil pædagogicum meditetur, omnia tractet ex ingenio & arte, doctrinam proferat adeo amœnam, adeo expolitam, ut aculeata sit, destimulet, & incentiuum fiat non mediocre ad ediscendum: Studiosorum animum fodiet, fodiat eorum latera, dulcem sui gustum præbeat, quod lepida memoratui sit, eademque in usu, facta ex aduerso & famam eorum qui literas oderunt fauciet, acies oculorum præstinguat, mirosque tandem sui in bonorum & eruditorum animis, fremant usque licet inuidi & ineruditi, excitet igniculos. Institui ego tantum hac tractatione monere, antequam ad auctores quos explicandos suscipio veniam, longe aliter esse libros veterum euolendos, quam vulgus cottidie literas tractantium, & fœx populi euoluat. Quod ut significem quanto vsui sit, non aliena, sed quæ præ manibus versantur exempla peto: de Plutarcho enim dicturus & eius scriptis, docere aggredior, antiquorum monumenta non ideò esse peruolanda, ut ex eis populares & marcidos quosdam flores tantum colligamus, cui florilegio intenta est hodie bona pars studiosorum hominum, non ut ex eis quæ vulgaria sunt & cuiuslibet obuiam petamus, non ut ex decantatis & ad vulgi sensum solum accommodatis rebus volumina *ὀγκυαδίστα* collectionum componamus. Nam si hoc esset sedulo literis operam nauare, si de eis optime mereri, sancte & ex animi mei sententia iurare ego ausim, dummodo ab scribendi onere per exceptores aut notarios subleuarer, intra biennium me posse integris excerptorum voluminibus bibliothecarum forulos magis onerare quam ornare, & omnes ad vnum antiquitatis & præsentis æui scriptores absoluerè. Sed ut quæ adhuc non sunt obseruata annotentur, quæ ad perfectam nos auctorum cognitionem ducunt excerptantur, & tandem ut cum iudicio eorum scripta ad certa capita redigamus, & certo ordini doctrinæ aut disciplinæ quam fuerint professi, vindicemus. Nullum siquidem veteris auctoris monumentum exstare contendo quod ad disciplinæ quandam classen referri non possit. In hoc hodie videas peccare fere omnes qui literas tractant (excipio semper Reipubl. literariæ magnates.) *ἀφέντες τὰ ἐξῆς ἢ τῶν πόδα διώκοντες*, ut ait parœmia, ut relictis ac spretis his quæ magis utilia & necessaria sunt, inutilia & futilia confectentur. Scripta auctorum legunt non omnium, nam eo impudentiæ & ignorantia ventum est, ut communi veriloquio circumferatur sine pudore *Græca non legi*, sed eorum tantum qui Romane loquuntur, imo quid dico? proh Deum atque hominum fidem, eorum qui barbare & minus caste scribunt, qui crocitant & rudunt potius quam loquuntur. Rationem autem si ab eis perquiras, cur perpetuo cum barbarie luctentur, & barbari sint, atq; inculti, non aliam suggerent, quam dicendi veneres, lepores & Antiquorum scripta nihil *τῶν πᾶ ἀλφίτα* conferre, non esse inquam *de pane lucrando*, ut eorum loquendi modos vsurpem. Igitur famelici estis boni viri & ad incitas redacti, aut eo miseriæ deuenistis, ut sine barbarorum scriptis, absque barbaris eorum moribus, absque rebus etiam de quibus agunt barbaris, vitam sustentare nequeatis? actum ergo est de vita vestra & cottidiano victu, si plenis faucibus imposterum è limpidis & pellucidis veterum monumentorum fontibus bibatis, quia in eis ne verbum quidem de ducatibus marchionatibus comitatibus & aliis id genus feudalium verborum portentis, quæ iam in Glossarum nomen abiire, postquam Glossaria ad eorum faciliorem intellectum viri magni componere aggressi sunt. Hæc si vera esse admittitis, auctor ego vobis sim ne barbariei possessionem quam inualistis vnquam deseratis, nam verum literarum & eruditionis viaticum diuitiæ sunt, ut optimo iure auctor incertus apud Suidam dixerit *ἐφόδον παιδείας ὁ πλεῖστος*, Et Ægyptii lingua sua eruditionem SBO vocarint hoc est sufficiens alimentum, eo quod soli diuites liberalibus artibus vacare debeant, famelici vero & paupertini homines mechanicis, cum generosi nihil sapere possit qui cottidiani victus penuria premitur, ut Seruius Tullius olim apud Dionys. Halicarnass. appositissime dixit. Sed ô stupendam humani generis cæcitatem! facessant barbari illi & res suas agant, ne lectam iuuentutem prauis illis opinionibus imbuant, ingenia adolescentiũ corrumpant, & quæ iam pene mansuefacta & cicurata sunt, assiduis magnorum virorum qui centum retro ab hinc annis vixere lucubrationibus, rursus ferocia reddant & omnis humanitatis expertia. Odi ego profanum illud vulgus & arceo à scriptis meis quam longissime possum, ne vel sola, cuius non callent normas, pronunciatione ea temerent & inamœna faciant. Præclare Medicorum princeps & ut res est, scriptum reliquit, sacros de scientia sermones, *τῶν ἱερῶν* enim *ἱερά* eos vocat, sacris hominibus tantum debere communicari: Nefas autem esse profanos & impuros priusquam scientiæ sacris initiati sint

eorundem

DE PLUTARCHI SCRIPT. IUDIC.

eorundem participes fieri. Res itaque mihi est cum studiosis & humanis hominibus, quibus me satisfacturum spero, si de Plutarcho, aliorum id genus auctorum caterua, eorumque omnium scribendi genere, quæ adhuc à nemine prodita sunt, in lucem promam. Opus ergo est ut duo diligentissime exsequar, si plene meam fidem liberare velim. Primo auctori vel scripto huic, cui mouetur natalium & status controuersia, ingenuitas vindicanda: aut saltem conandum probabiliter docere hunc fœtum magno Plutarcho Chæroneo non immerito adscribi posse. Secundo hæc scribendi methodus ad certam disciplinæ classẽ cum iudicio & ingenii acumine referenda est. Prima tractatio sine pertinacia instituetur, & ut Xenophanes Colophonius loquutus erat apud Varronem, quid putem, non quid contendam in ea ponam. Nam ut omnino non negandum censeo scriptum hoc quod nobis superest de fluuiis, magno illi Plutarcho tribui debere, ita etiam cum pertinacia nõ asseuerabo idem scriptum indubie aut sine vllò scrupulo ei restituendum & assignandum esse: liberum siquidem erudito lectori super hoc dissidio relinquatur iudicium, posteaquam allata erunt à me argumenta, quibus nouam hanc opinionem pene amplecti adactus & persuasus fui. Nunquam hætenus credideram scriptum istud de fluuiis maximo illi Plutarcho Chæronensi tribuendum esse, sed hæteram potius & minus certus fueram cum Conrado Gesnero & Lil. Greg. Gyrardo: aut cum Sigismundo Gelenio & aliis eruditissimis viris, ut spurium & nothum reieceram. Verum tandem dum in eius illustratione aliquid operæ colloco, ecce quædam occurrerunt, quæ si ad sententiam, quam de nouo sum in medium prolaturus, me non omnino adegerunt: ita tamen me remorata sunt, ut quodam temperamento utendum in præsens iudicem, nec temere intrepideq; pronunciandum, tractatum hunc de fluminibus ad Plutarchum Chæronensẽ non pertinere. Secunda tractatio, in qua de hoc scribendi genere agetur, non probabilem tantum ut prima, continebit doctrinam, sed certissimam, verissimam, & de qua vel dubitare nefas sit & religio.

Ad primam igitur venio, & ostendo defendi posse scriptum istud germanum & genuinum magni illius Plutarchi Chæronensis fœtum esse. Afferam prius aliorum opiniones, & tandem meam coniecturam, (ita enim eam potius appellare malo quam opinionem, quia eam mordicus propugnare non ausim) quam plurimis argumentis confirmabo. Natalis à comitibus, quem non ut auctorem, sed ut interpretem sæpius laudare coactus sum in notis, de hoc Plutarcho ita loquitur in præfatione interpretationis suæ ad Andream Frigerum. *Occurrebat igitur incundissimum Plutarchi cuiusdam opusculum, in quo de rationibus nominum fluuiorum ac montium scriptum erat, ad hæc usq; tempora pene incognitum.* Plutarchi cuiusdam (inquit,) ergo non magni illius Chæronensis. Ita ante eum, ni falsor, censuit Sigismundus Gelenius vir in istis paulo versatior; cui hunc auctorem, ut & Arriani periplos, & Strabonis Epitomen debemus, in dedicatione sua ad Anselmum Ephorin. medicum. *Plutarchum vero hunc Chæronensem illum non esse stylus satis arguit, & alioqui titulus nudum Plutarchi nomen habet. attamen hunc quoq; ex vetustissimis quibusq; sua hausisse crebra auctorum citatio declarat.* Theodorus Adamæus Suallemburgus in annotationibus ad sextum lib. Procopii rhetoris de Iustiniani Imperatoris fabricis. *Plutarchus quidam (inquit) in libello Ἐὶ ποταμῶν, deinde integrum locum ex Nilo adducit, & interpretatur, sed parum fideliter.* Nam vbi auctor habet *Ἐὶ Μέλαρος τῆ Ποσειδῶνος*, ipse vertit à *Melone Poseidonis filio.* Ego non video cur non maluerit *Neptuni filio*, nam Melas teste Pausania in Achaicis & Angelus Neptuni filii fuere. Conradus Gesnerus vel potius Simlerus in Epitome Bibliothec. refert quosdam libellum hunc de fluminibus non Plutarcho sed Parthenio dedisse, Parthenio inquam illi, cuius ἐρωτικὰ ad Cornelium Gallum etiamnum supersunt, & cuius metamorphoses ab Eustathio in commentariis ad Dionysium Afrum laudantur, quique à Plutarcho Chæronensi in Parallelis Parthenius poeta vocatur. Alii non Parthenio, sed Claudio Æliano Romano Sophistæ, vel Antonino Liberali, cuius metamorphῶσεων συναγωγή exstat, hoc opus assignarunt. Antoninus Liberalis non ille est, de quo Suetonius & D. Hieronymus locurunt, quicquid ὁ μακρῆς Casaubonus sibi persuaserit: dum in notis ad Suetonii libellum de Rhetoribus, M. Antonium liberalem, qui ab eo numeratur cum reliquis rhetoribus, eundem esse docere videtur cum eo cuius hodie metamorphῶσεων συναγωγή habemus. Ego non ita sentio. Eundem quidẽ illum esse cum altero, de quo D. Hieronymus non ausim dubitare. nã de eo sic locutus est S. ille vir in Chron. numero M M L X. *Marcus Antonius Liberalis latinus rhetor grauissimas inimicitias cum Palamone exercet.* At qui nobis hodie superest Liberalis, nec Antonius appellatur, sed Antoninus, nec latinus rhetor ut opinor, est. Transformationũ synagogẽ

ille scripsit Græce, semperque Græcos auctores laudat, ita ut latinum eum rhetorem fuisse mihi non satis probabile fiat. huic itaque Liberali aut Parthenio libellum huncce *ἑὶ ποταμῶν* tribuendum alias cum multis ego existimaui, quod uterque soleat eodem prope modo auctores, ex quibus sua deprompta sunt, laudare, & eadem pene tractandi fabulas methodo usus sit. Verum Eustathius me ab hoc errore liberauit, utpote qui non tantum scripti, sed scriptoris quoque meminerit, ut postea videbimus. Lilius Gregor. Gyraldus acerrimi vir ingenii & non vulgaris eruditionis nunquam hoc Plutarchi scriptum profert in medium, quin statim addat *si modo Plutarchi est*, more veterum Criticorum qui teste Harpocrate controuersas decem rhetorum orationes cum citabant, superdicto hoc semper utebantur *εἰ γνήσιος*, id est, *si inscriptio non mentitur auctorem*, ut amat loqui D. Hieronymus. Adrianum Turnebum eruditorum sui seculi sine controuersia coryphæum vno tantum in loco aduersariorum, cap. videlicet 15. l. 20. de hoc Plutarcho, quem *ἀπλῶς* Plutarchum, ut habet libri titulus, nominat, verba facere miratus sum, cum eius versio Latina vulgo circumferatur, & hæc scripserit studiosus ille qui versio ni dedicatorem Epistolam præfixit ad Clariss. v. Claud. Laual. Archiepiscop. Ebredennensem. *Operæ pretium me facturum existimaui, si tibi curarem excudendum paruum hunc Plutarchi commentariolum; qui illiusne Charonei supra omnes multarum rerum cognitione clarissimi sit, an alterius cuiuspiam eius Gentilis, haud equidem certo scio, non solum quod elegans est, aut iucundus, neque ante à quoquam è Græco in Latinum conuersus, verum etiam quod cum fabulosas multas historias complectatur, poetarum lectioni profuturus est.* Quid si versio illa supposititia sit, & falso magni Turnebi nomen præferat? ausim ego iurare hoc verum esse, nam vix credam ignorasse Turnebum, primum esse Natalem à comitibus qui latinitate donauit hunc Plutarchi libellum. Præterea multa in ea sunt ut animaduertimus sæpius in notis, quæ non videntur à manu præstantissimi illius viri processisse. Iosephus Scaliger in ultimo Eusebii opere, & Isaacus Casaubonus in castigationib. ad Strabonem, hunc auctorem laudant, addito simpliciter Plutarchi nomine, ut hinc colligere facile sit, utrumq; Charonensem non hunc esse Plutarchum existimasse. Vnum Muretum audiui in *Variis* ausum esse Plutarchum huncce Charonensem vocare, sed quo iure, quoue titulo eum in Charoneæ possessione miserit, non est ostensum, quod sciam. Alii deniq; alia de hoc Plutarcho, quorum opiniones hic persequi longum esset, superfedebimus igitur longa narratione, ut sententiam nostram proferamus, quæ ita habet. Liber de fluuiis qui hodie superest, nullum alium quam Plutarchum quendam potest habere parentem. Testis Eustathius qui in verbosissimis ad Bœotiam Homeri siue nauium in Iliad. 2. catalogum, fragmentum adducit ex eo, sub Plutarchi nomine. Ego non adhuc incidi in Eustathii verba, quamuis admodum diligenter eius integros commentarios in Iliad. 2. peruoluarim & percurrerim. Quare fidem Claudii Salmazii viri profecto maximi & literatissimi hic appello. Is dum vna in Christianissimi Regis aula versaremur, & de futura huiusce opellæ editione confabularemur, indicauit mihi hanc Eustathii auctoritatem, sancteq; iurauit se olim hoc obseruasse pro confirmanda huius libelli epigraphæ, quam putauerat aliquando reiiciendam. Vindicato Plutarchi vocabulo, conemur probabilibus quibusdam argumentis Plutarcho Charoneo opusculum istud vindicare, & ita officio nostro functi videbimur. Duo sunt maxime, ex quibus promptum est cuilibet erudito veros & genuinos auctorum fœtus ab hypobolimeis, spuris, & nothis segregare ac seligere, stilus nimirum dicendi, character, ut & methodus rerum tractandarum, siue ut loquuti sunt veteres, *ὁ χαρακτήρ*, id est res ipsa quibus de agitur: & *ὁ λεκτικὸς*, id est dictio, & quæcunq; ad elocutionem pertinent. Addo & titulos & epigraphas librorum, quando scilicet nec falsas, nec eumentitas eas esse ex stilo & rerum tractandarum methodo facile discerni at diiudicari potest à critico. Solidissimis his omnibus coniecturis, & argumentis volo euincere libellum istum de fluuiis qui simplici Plutarchi nomine insignitus est, magno Plutarcho Charoneo esse restituendum, & licet Sigismundi Gelenii iudicium huic nostræ sententiæ quasi ex diametro repugnare videatur, utpote qui pronunciarit in verbis à nobis supra relatis, ex stilo & dicendi characterè stanim apparere scriptum hoc supposititium esse & *ἀνεπιμαῖον*, nec ad Charonensem Plutarchum pertinere, idque etiam probari ex nudo & simplici Plutarchi nomine, quod titulo est appositum: ibimus tamen nos animose contra, suisque iaculis ac spiculis eum confodere tentabimus. Nam ecce primo quomodo ex stilo & dicendi characterè arguimus verissimam esse sententiam nostram. Eisdem phrasibus, locutionibus, & loquendi generibus utitur Plutarchus Charonensis in aliis operibus suis, quibus usus est in hoc opusculo, ergo hac in parte ex stilo probari non potest

πρώτη Σικελικῶν, παρ' ἑπιπέδου Ἰωάννου μαθητῆ Διονύσιου ὁ Σικελιώτης. Denique in utroque libello disparitatem tantum unam aut dissimilitudinem offendisse meminimus, quæ tamen tanti non est, ut ne vel minimum quidem in animis nostris generare debeat scrupulum. In Parallelis Plutarchus Charonensis satellites & stipatores, quos antiquitus *latrones* vocarunt, semper *σωματοφύλακες* nominat, nec mutat vocem. In hoc autem de fluviis libello *δρυφόροι* perpetuo dicuntur illi satellites, quos postera ætas *Scribones* vel *Deputatos* vel *Buccellarios* vocavit. Si hæc characteris & stili similitudinem non arguant, fateor me nescire quid sit ex stilo & loquendi genere auctores inter se comparare & discernere: Et per Deum immortalem non video quid afferri possit apertius & accommodatius pro confirmatione sententiæ nostræ. Infinita quidem alia adhuc superesse in Parallelis Plutarchi, & hoc libello de fluminibus, quæ si comparentur, facile sit deprehensurus lector eruditus eiusdem auctoris & parentis esse, non me latet, ut cum utrobique legere est *ἀναξιοπαθήσασα, ἀναξιοπαθήσας*, pro eo quod nos Galli dicimus *estant indignement traite*, & *βαρέως ἐπέχειν*, pro eo quod usurpamus communi sermone, *supporter impatiement*, aut *μισοπονήρως ἐπέχειν*, & *ἀχρεῖσται μισοπονήρως*, & *κακίως τρωτῆς*, & *καλῶς ἐπέβλεπτος*. Sed illa omitto, sufficit enim digitum ad fontem intendisse, & facem prætulisse. Quia vero in cuiuslibet libri examine duo consideranda esse docuimus, τὸν λεκτικὸν τὸν σὺν τῷ λέγειν siue dictionem & phrasim: καὶ τὸν πραγματικὸν siue res ipsas, iamque de primo à nobis actum est satis acute & diligenter, venimus ad secundum, ubi ex rebus ipsis & ex methodo earum tractandarum aperte demonstrabimus Plutarchum Charonensem hoc de fluviis *ὑποασασμάτοι* composuisse. De variis fluuiorum cognominibus agitur in hoc libello, doceturque quomodo quisque prius vocatus fuerit, deinde mutauerit nomen diuersi tandem in eo casus, diuersæ fabulæ narrantur, transformationes innumeræ describuntur, urbium origines eruuntur, turpes inhonestique amores filiarum erga patres, fratrum erga sorores, nouercarum ergo priuignos, Deorum erga Heroinas recensentur: raptus, stupra, adulteria aperiuntur, quæ omnia eodem plane modo, eodem ordine, eodem stilo tractari apud Plutarchum Charoneum in Parallelis, nemo qui ea legerit ignorare potest. Consulat lector beneuolus narrationem de Anio Etruscorum rege, quæ excerpta est ex Aristidis Milesii & Alexandri Polyhistoris tertio *rerum Italicarum*, & videbit, fluuium qui ante *Parensius* vocabatur, quod vocabulum nescio cur doctissimo interpreti non fuerit notum, ab Anio illo rege Annionem tandem dictum fuisse. De Lycorma etiam illic narrantur ferme eadem quæ in hoc nostro opusculo leguntur, sed tamen à diuerso auctore petuntur. Illic enim Dositheus primo *rerum Italicarum* laudatur, hic vero Dercyllus tertio de *Montibus*. Præterea in utroque opusculo de Minerua Chalciceo & Atepomaro Gallorum rege fit mentio, & quod est maxime notandum, narrationes omnes & historiæ utrobique eadem methodo in medium afferuntur, laudatis semper veterum scriptorum operibus, unde depromptæ fuere. Imo utrobique iidem auctores citantur, sed incuria librariorum, & correctorum oscitantia factum est, ut hætenus apud Plutarchum in libello *Parallelorum* corruptissime legantur quorundam auctorum nomina. ut cum in narratione de Calpurnio Crasso laudatur *Ἡστιάδης ἐν τρίτῳ Λιβυκῶν*, legendum enim docuimus in notis *Ἑρμῆσιανῶν*. interpres *Hegesianax* minus recte vertit, melius fuisset *Hermesianax*, de quo Hermesianacte Cyprio plura leges in notis nostris. Semel ab Antonio Liberali in transformationum congerie, ubi de Arceophonte Minnyridæ filio agitur, laudatur idem Hermesianax *Λεοντίου*. quæ si vera sit illius operis epigraphe, ego non dubito quin apud Parthenium in c. 5. de Leucippo Xanthii filio, ita restituendum sit, *ἰσοπέρι Ἑρμῆσιανῶν Λεοντίου*, non ut hodie perperam est *Λέοντι*. Laudatur & in cap. de *Hanide* apud eundem Parthenium Hermesianax, ut nullus dubio relinquatur locus, quin eius nomen apud Plutarchum in Parallelis hætenus deprauate lectum fuerit. Rursus duobus locis in Parallelis Plutarchi Charonei, primo ubi de Dario Persarum rege, & Alexandro, secundo ubi de Telamone Æaci & Endeidis nato sermo est, citatur quidam *Ἀρετάδης Κνίδιος ἐν τρίτῳ Μακεδονικῶν*, & *ἐν δευτέρῳ Νησιωτικῶν*, sed vereor ut melius illic debeat legi *Ἀρετάδης*, quomodo apud hunc nostrum auctorem in Sagari. Suspectum quoque mihi est Trifimachi nomen, qui in *τρίτῳ κήσεων* apud Charonensem Plutarchum in Parallelis laudatur, legendum enim fortean fuerit *Θρασύμαχος*, sed amplius deliberandum. Cæterum tam in fragmento hoc de fluviis quam *Parallelis* Plutarchi Charon, producuntur auctores isti Agatharcides Samius, Chrysermus, Callisthenes, Clitonymus, Ctesiphon, Clitophon, Nicias Malcotes, Theophilus, Dercyllus, Iuba, Sostratus, Zopyrus Byzantius, Agathon Samius, Demaratus, Aristobulus, Ctesias, sed diuersa illorum omnium opera laudantur. Ut in hoc de

veri aliquid referens, ut pote quæ comice, & mimice repræsentet eorum quæ prius gesta fuere, veritatem, aut aliquid ad imaginem veritatis acutissime & ingeniosissime effingat. Rursus idem Asclepiades historiæ veræ tres esse voluit partes, aliam quæ immoretur in describendis deorum, heroum, & virorum illustrium personis, aliam quæ de locis & temporibus agat, aliam quæ actiones describat ac narret. Falsæ verò siue fabulosæ vnicam tantum speciem constituit, nimirum genealogiam, quam pridem monuimus proprie antiquitus pertinuisse ad Oratores, Isocrate in encomio Busiridis teste. Vnde ni fallor factum est, quod adhuc non inveni obseruatum, ut hodie spectet etiam ad nostros oratores forenses panegyricos pro viris illustribus & in supremis honorum gradibus constitutis, coram Senatibus componere, in quibus ordine deducunt eorum genealogias, ut supremos illos quos à Regibus nostris habent honorum apices adipiscantur. Sed in hoc distant, ut ego quidem iudico, quæ hodie recitantur, & deducuntur illustrium familiarum encomia, & genealogiæ ab antiquis, quod in illis vere, & non fabulose à primo maiorum stirpes & profapia vniuscuiusq; petantur, & gradatim ad vltimum nepotem deueniatur, in his verò omnia figmentorum nebulis & inuolucris obscurarentur, atque à fabulosis Diis, ut plurimum, Heroum generationes describerentur. Quæ res effecit forte, ut Asclepiades ille fabularis historiæ (ita loquitur Suetonius) vnam tantum speciem constituerit nempe genealogiam. Videbat enim in Genealogiis omnia fabularum narrationibus inuolui, portentosis figmentis ac mendaciis repleti, familias denique ipsas à capite ad calcem pene fabulosas reddi. Equidem si rem attentius considerare velimus, ementitæ siue falsæ historiæ plures inueniemus species esse, sed genealogia principem semper tenebit locum, & quod magis est, nulla propius accedet ad genus illud falsæ historiæ. Nam quæ res & loca fabulosa attingunt, eæ quidem inter species fabularis historiæ recenseri possunt, sed hæc omnia complecti potest genealogia, quæ proprie tamen personas solas considerare videtur, nimirum Deos aut homines, id est, figmenta quæ de eis circumferuntur, ut *ἀποθεώσεις & θεογονίας*, & alia quæ de Heroibus & Deis antiquorum Mythica Theologia continebat, qua maximè utebantur Poetæ, Physica namque Philosophorum erat, Ciuilis autem populorum, ut docet Varro apud D. Augustinum lib. 6. de Ciuitate Dei. Cui hac in parte non ita subscribendum est, ut credamus solos Poetas Mythicam Theologiam profectos esse, philosophi enim, philologi, & infiniti alii auctores qui de Diis scripsere, hanc Spartam ornarunt, & in ea se exercuerunt: ut aperte, & sine vlla ambage testantur varii *ἑσθῆ* tractatus, quorum auctoritas apud veteres classicosq; scriptores etiamnum viuit. Harpocraton noster voce *λέξαι*, Cleanthem laudat *ἐν τῷ ἑσθῆ*: Ego non dubito quin Cleanthes ille idem sit cum eo, cuius libri *θεομαχίας & ἑσθῆ* laudantur apud hunc auctorem nostrum in Phasi & in Nilo. Tatianus *ἑσθῆ Ἑλλήνας*, Orapionis cuiusdam meminit, qui de Diis Ægyptiis scripserat, ut Clemens Alexandrinus Leonis, *τῷ ἑσθῆ τῷ ἑσθῆ Αἰγυπτίων θεῶν ἑσθῆ ματευστῆρος*. Plutarchus in Lucullo Antiochum quendam philosophum in opere *ἑσθῆ* laudat, ut Suidas Seleucum. Diogenes Laertius variis locis *ἑσθῆ θεογονίας* Curetum & Corybantum ab Epimenide compactam in medium adducit, ut & Theophrasti & aliorum philosophorum opera *ἑσθῆ*. Exstat in indice Lampriæ paternorum librorum titulus *ἑσθῆ*, quo non est dubium quin Plutarchus quoddam suorum voluminum insigniuerit. Ita Macrobius 2. Saturn. Æmilium Macrum *Theogoniam* composuisse refert, Arnobius vero lib. 5. Nigidium de Diis, & Sextum Clodium de Diis Græcorum scripsisse. De Diis quoq; Penatibus tractauerat Labeo quidam, si Seruio Virgilii interpreti peruetusto credimus, Dromocides autem *Theogoniam*, & Dionysius Milesius *Mythica*, si Fulgentio. Deniq; quid iuuat tot auctoritatibus veritatem illustrare? quis plura & doctiora de Diis & variis eorum cognominibus disputauerat, quam Varro princeps sui seculi eruditorum, cuius polymathiam tanti facit medulla Patrum Latinorum D. Augustinus in libris de Ciuitate Dei, ut nunquam eum nominet nisi cum elogio & honoris laudumq; præfatione. De hominibus etiam Heroibusq; veterum non paucos commenta literis mandasse, testantur variæ quæ apud scriptores fermè cuiuslibet generis, de his proponuntur quæstiones Grammaticis Historicis enucleandæ & dissoluendæ, quæ omnia sine dubio referuntur ad historiæ fabularis speciem illam, in qua diximus de Genealogia tractari. Aliæ, in quibus de rebus & locis, semper aliquid veri immixtum habent, ut potius dici possint mixtæ quam fabulares. Ad eas enim redigi posse puto non tantum *ἀπίστα* omnia & *ἑσθῆ* & *θαυμάσια*, siue mendacia portentosa, & rerum incredibiliū miracula, quæ nulla ratione, nulla auctoritate, nullo certo & fideli auctore, de incompetis, incognitis, & longe distantibus scripta inueniuntur à

futilibus & mendacibus auctoribus, quorum hic nomina reticemus. Sed quæ peculiariter & verosimiliter pertractata sunt à fide dignis scriptoribus, quæ de orbis vniuersi partibus, vt urbibus, oppidis, portibus, lacubus, montibus, fontibus, fluminibus, lapidibus, arboribus, plantis, quæ de his quæ in eo viuunt, vt auibus, quadrupedibus, & similibus. Mixtæ igitur historiæ speciẽ quandam constituimus, ad quam proprie scriptum istud auctoris nostri *de fluminibus* dirigendum esse mox planius docebimus, si prius quæ de aliis historiæ diuisionibus carptim monere necessarium est, expediuerimus. De fabulari iam disputatum est, nunc videamus de quasi vera, quam constituunt comœdia & tragœdia. Huic parti maxime intentos fuisse veteres Grammaticos testantur sapissime Poetarum qui nobis supersunt, enarratores antiqui, & præter eos, omnes quotquot præ manibus terimus, Græcorum Magistrorum libri. Eratosthenis volumina *ἑὶ δρχίας κωμῳδίας* tantopere ab Schol. Comici, & Suida laudata huc pertinere, vt & Lycophronis *ἑὶ κωμῳδίας*, Chamæleontis, Theophrasti, & Heracleotæ, quorum omnium meminere Diogenes Laertius & Athenæus, qui lib. 6. etiam nominatim docet Aristophanem Grammaticum comœdiæ partes distinxisse. Harpocraton voce *σινώπη* Herodicum Cratetium *ἐν γ κωμῳδοῦμένων* citat: sed cum illic essemus, *ἐν γ* legendum esse probauimus ex Athen. lib. 13. vnde sua habet. Egerat & Antiochus Alexandrinus de Poetis, qui tempore mediæ comœdiæ fabulas docuerant. Faciunt quoque ad hæc Grammaticorum Aristophanis, Thomæ Magistri, & aliorum, vt Dicæarchi dramatum hypotheses, & comœdiæ diuisiones in antiquam, mediam, & nouam, vel etiã poetarum qui in qualibet earum floruerunt, syllabi. Palamedes & Ptolemæus tragicas dictiones in ordinẽ redegerant, vt vult Suidas. Ex Diogene Laertio vero discimus Heraclidem commentarios multos reliquisse, qui veterem tragœdiã illustrabant. Asclepiadis *τραγῳδῶν ἑμῶν* sapius Harpocraton & Suidas proferunt in medium: Clem. Alexand. in *protreptico*, Demarati eiusdem subiecti libros, in quibus de historiis tragicis & tragicorum argumentis diligentissime disseruerat. Exstitit & Hephæstion quidam, qui omnia comica & tragica dubia dissoluerat in libris, quibus auctore Suida nomen fecerat, *Κωμικῶν καὶ τραγικῶν ἀπορημάτων λύσεις*. Hinc exorti sunt varii Didascaliarum scriptores, tum in Græcia tum in Latio, & Aristoteles eorum princeps, Dicæarchus, Aristophanes, Callimachus, Eratosthenes, Aristarchus, Crates, & Accius, quorum opera didascalica tam apud Athenæum, Harpocratonem, scholiastas veteres, & Græcos alios Magistros: quam apud Gellium, & Non. Marcellum memorantur. nihil de his exscribo post magnum Casaubonum qui in animaduers. ad Athenæum nihil reliqui fecit. Sufficit enim mihi tanquam per indicem hæc monuisse. Videamus iam quid de vera historia doceri queat, nam hæc nobis pars tantum tractanda superest. Cum ea iungemus quam vocauimus Historiæ partem mixtam, quia huc commodius, quam ad falsam aut ad veram scriptum nostri auctoris referendum esse nemo literatus ignorare potest. Historia vera vel de rebus sacris agebat, vel de rebus humanis, idest præclare gestis gentium ac populorum. vtramque attigerat Varro libris *antiquitatum*, quibus omnes rerum diuinarum & humanarum historias complexus erat, vt patet ex paucissimis illis reliquiis & fragmentis, quæ non siuerunt perire quorundam veterum monumenta. Ad primam speciem pertinebant indigitamenta, pontificalia, & innumeri alii rerum sacrarum libri, quorum auctoritate non infrequenter vtuntur Grammaticorum filii. Numæ Pompilii, Varronis, & Rutilii Gemini pontificalia celebrat Fulgentius de *Sermone prisco*, in quibus non tantum res sacræ, & earum historia continebatur, sed & memoria rerum à P. R. gestarum, vt ait Macrobius. Saturnal. Augurales libros, siue Augurum, siue auguralis disciplinæ, siue de auguribus, siue augurii priuati, qui vel à Catone compositi fuerant, vel ab Appio Claudio, vel à Nigidio Figulo, teste Gellio, nemo veterum est fere qui non commemoret. Consulendi Varro, Macrobius, Gellius, Seneca & alii. Exstitit & quidam Varronis liber Logistoricos qui tractabat de *indigitamentis*, de quibus Granius quoque ad Cæsarem scripserat. Trebatii de *religionibus* libros doctis non fuisse incognitos asserunt Gellius & Macrobius. Veranius de *auspiciis* citatur, apud Festum, apud Fulgentium vero Tagetis *haruspicina*. Libri Sibyllini, rituales, & libri sacrorum apud Athenienses, commentarii quindecimuirorum, libri sacerdotum, P. R. & de auspiciis augurum P. R. libri de Sacrificiis diuersorum, initia, *τελεταί*, indigitamenta, assamenta, cælatoria carmina, & auerruncalia, ius Pontificium constituiebant, de quo non indiligenter nuper disputauit eruditissimus Gutherius. Petat amicus lector multa alia ex eius libris, quæ de his præterimus. Ad secundam, in qua de rebus humanis, historiæ tam vniuersales quæ de omnibus gentibus agebant, quàm singulares referuntur, quæ de aliquo populo, aut de quadam re gesta, aut de Politis cuiuslibet ciuitatis, aut de quodam

belli euentu, aut de virorum illustrium facinoribus, aut de rebus memoria dignis, aut de strategematis, aut apophthegmatis. Innumerorum auctorum nomina referre possumus, qui de his omnibus scripta posteritati reliquerunt, sed studentes breuitati quorundam tantum opera & nomina recensere exempli gratia. In hoc opere Plutarchi de *fluuiis*, Chrysermi *Indica* adducuntur, *Bæotica* Leonis Byzantii, *Cæmaronis Indica*, Ctesippi *Scythica*, Callisthenis *Sybaritæ Gallica*, Timolai, Alexandri Cornelii, Agatharcidis, Aretazis, Hermesianactis *Phrygica*, Agathonis Samii *Scythica*, Thrasylli *Aegyptiaca*, Sosthenis *Iberica*, Timothei *Argolica*, Chrysermi Corinthii *Peloponnesiaca*, Dioclis Rhodii *Aetolica*, Clitophontis Rhodii *Indica*. Apud Athenæum etiam varii huiusmodi historiarum singularium scriptores laudantur, vt Myrsilus *Lesbiacis*, Nicias *Arcadicis*, Megasthenes *Indicis*, Ctesias *Persicis*, Agatharcides *Europicis*, Demetrius *Aegyptiacis*, & pene infiniti alii, quorum vocabula & scripta non reticentur à Clemente Alexandrino, Diog Laertio, Apollonio, & Græcis Magistris. Plutarchus *Parallelis* meminit Aristidis Milesii *Siculorum*, Agatharcidis Samii *Persicorum*, *historiarum* Aristidis, *Peloponnesiacorum*. Chrysermi, *Italicorum* Aristidis, eiusdem *Persicorum*, Critolai *Epeiroticorum*, Alexarchi *Italicorum*, *historicorum* Chrysermi, *Italicorum* Clitonymi, *Macedonicorum* Aretazis Cnidii, *Bæoticorum* Ctesiphontis, Theophili, Pythoclis *Italicorum*, Merylli *Bæoticorum*, Clitophontis *Gallicorum*, Demarati *Arcadicorum*, Socratis *Thracicorum*, Dosithei *Siculorum*, Cleitonymi *Sybariticorum*, Iube, Hermesianactis *Libycorum*, Solstrati *Tyrrhenicorum*, Aretazis Cnidii *Nesioticorum* idest *Insulanorum*, Dosithei *Lydicorum*, & aliorum quorum similia scripta in medium producantur à classicis auctoribus. Non tango mille alia virorum illustrium volumina, quæ huc redigi possunt, quia tempus est vt ad notas veniam, & hanc tractationem absolua. De Historia igitur mixta quid sentia ita paucis expedio. Hæc Historiæ species ex duabus præcedentibus componitur, tamque falsi aliquid quam veri complectitur, vnde eam vocamus mixtam. Quæ de rebus, & locis apud veteres & omnium ætatû scriptores narrantur, partim veritate, partim fabulis & figmentis nituntur, nec vlla historia rerum & locorum extat aut legitur, quæ ex omni parte vera sit, non dicam vniuersalis, sed ne singularis quidem. Ex aduerso nulla historia licet fabularis, ita falsa est & mendax, vt non aliquid in se recipiat veri, aut saltem verosimilis: fatendum ergo est aliquam constitui debere historiæ speciem, quæ mixta sit. Hanc partitionem non inuenio ab vlllo antiquorû aut recentiorum factam: aio tamen ego maxime necessarium esse vt historia ita diuidatur, aliter enim omnes historicorum operum species ad certa genera & capita nunquam poterunt reduci. Nec historiam mixtam eandem cum miscella & varia esse volo, cum sciam hanc latius patere, & per res omnes, personas, loca, disciplinas, & alia quæ mens humana potest excogitare, vagari, illam vero se intra quædam septa veræ & fabularis circa res & loca narrationis, continere, nec aliam eruditionem attingere. Qui miscellaneo & confuso scribendi generi addicti fuere, vt Aristoteles & Ister qui ἀτακτα reliquerat ex auctoritate Diogen. Laertii, & Harpocratonis: vel Philemon & Callistratus, qui σύμμικτα composuerant, vt apparet ex Porphyrii quæstionibus Homericis, & Athenæo, & tandem reliqui omnes qui pro libidine lasciuientes librorum titulos, adinuenerunt, potius in illis operibus ποικιλεπιγραφοῖς aliud quiduis tractare voluerunt, quam historiam. Nec enim historica dispositione aut ordine eos persecutos esse materiam circa quam versati sunt, satis innuunt inscriptiones illæ ἀτακτα, σύμμικτα, sed tantum confuse & inordinate collegisse quæ inter legendum occurrebant, vt inde postea haurirent, quæ in tempore necessaria & vtilia futura erant, aut ad componendos libros quos vulgabant, aut ad familiarem sermonem cui vacabant, vt plurimum omni necessaria supellectile ad eius ornatum caute se instruentes & præmunientes. Ita Politias suas CLVIII. scripsisse Aristotelem autumo, si tamen liceat diuinare, vt libris quos scripturus erat & postea scripsit, quorum nobis maxima pars superest, de rebus inferirent, & exemplorum aut probationum loco essent. Caue igitur existimes miscellaneam & mixtam historiam non differre, hocq; eucto, scito Historiam rerum & locorum vel esse vniuersalem, vel singularem, semper tamen mixtam. Vniuersalis illa est, quæ rerum omnium simul historias, descriptiones & narrationes generatim expedit, qualem fuisse Aristotelis ἰστορικὴ φυσικῶν indicare videntur verba eiusdē philosophi c. 2. de motu animalium. Certe Varronis libros de rerum natura hoc argumentum habuisse, non sinunt nos dubitare amplius varia quæ ex eis adduntur fragmenta à Non. Marcel. & aliis antiquis Grammaticis. In Timæo Platonis etiã obscure & quasi sub velo historia vniuersalis rerum continetur & coaceruatur. Singularis ea historia est, quæ vel de animalibus & plantis in genere, aut de auibz peculiariter, de belluis, de piscibus, de arbo-

de arboribus, aut de lapidibus agit. Talis est historia de animalibus Aristotelis, in cuius decem libros feruamus in musæo nostro eruditissimos, & nunquam laudatos satis Iulii Cæsaris Sciligeri commentarios ἀπὸ γράφης, liberalitate parentis nostri magna vi pecuniarum redemptos, numquam antehac impressos, & à bonis eruditisque omnibus hæcenus vehementer expetitos ac desideratos, quos procul dubio hac solum de causa sumus breui edituri in lucem ne respublica literaria tanto bono diutius fraudetur, & Bataui gloriantur impostherum, quod non filii tantum, cuius extincti corpus habent, superstites omnes animi fœtus, libros inquam apud se detineant, sed & Patris, cuius tam est falsum eos opus istud habere, quam verum nos filii etiam miscellanea multa possidere, quæ non denegabimus, modo adsit nobis qui omnibus adest Deus, nec patiemur Batauorum instar, vel minimum litteratorum nobiscum hæc κειμήλια exoptulare. Præter Aristotelem in hac eadem palæstra se exercuere plurimi, vt Ælianus & Nigidius teste Gell. lib. 7. & Fabianus ac Trogius teste Charisio. Quemadmodum in historia plantarū Theophrastus & Ctesiphon, cuius tertius περὶ φυτόν in Tanai Plutarchi nostri citatur. Apollodorus quidā (vt ait Athenæus lib. 15.) περὶ θηρίων scripserat, Callimachus Grammaticus περὶ ὀρνέων, aut de transnominatibus piscium, vt refert Suidas. Ornithogoniā Boethi Plinius, & Antoninus Liberalis Bœi sæpius laudat, vt Nonius Marcel Licinii Macri. Varii aut ἀλιευτικὰ & κτηνογετικὰ, vt Callithenes quidam apud hunc Plutarchum nostrum, cōposuerant, & præter Xenophōtem Arrianus, cuius κτηνογετικὸν nescio cur hæcenus nō vulgatum fuerit. Hoc tantum scio illud opus ab ornatissimo & omni virtutum genere cumulatisimo C. Salmazio descriptum fuisse ex Cod. MS. Bibliothecæ Palatinæ, & huc vsq; fuisse neglectum, quod Xenophontis nomen vetus illa membrana præferret, quodque qui in eam inciderant, non animaduertissent Arrianum etiam Xenophonta vocari. Eruditissimus Rigaltius amicus noster, dum curaret scriptores de re accipitraria, & de cura canum excudi, in animo quidem habuit κτηνογετικὸν illud Arriani simul edere, quod à Salmazio habebat, sed credo typographi eius spem fefellerunt, nam quia Græcum erat, sine versione latina, quæ hodierna est lupinitas, noluerit hoc opus typis mandare. Ctesiphontis libri de arboribus in Araxe & Inacho auctoris nostri recensentur, Seruius vero in 2. Georgic. Apulei auctoritate vtitur in libris de arboribus. Ita librum fecerat de siluestribus arboribus Oppius, qui Macrobio vir doctus dicitur Saturnal. lib. 2. c. 24. Et à Suetonio sine dubio laudatur in libello de illustribus Grammaticis. eodem modo Gargilius quidam Martialis libros de re hortensi ediderat, de quibus Seruius in Virgil. & Æmilianus qui vulgo Palladius dicitur. Georgica Pythocles Samius auctore Plutarcho in Parallelis, scriptis mandauerat, auctore vero Æliano lib. 16. c. 32. de animalibus Æschylides. Laudatur à veterum Glossarum auctore 2. Georgicon Virgilii, ita enim intelligenda illa sunt. Cola, ῥα γὰρ λόγιον, ἐργαλείον πιεσηθεὶς λιωῶ, ἐν β, Γεωργικῶν: Virgilii scilicet qui ita illic locutus est.

----- Tu spisso vimine qualos

Cola que prælorum fumosis deripe tectis.

Vnde explicanda sunt quæ in eisdem Glossis leguntur, colat, ὀλίξει, διήθει (sic legendum) & rursus colatum, διηθημένον & colum ἡθμός, nisi restituendum sit διηθημένον. Varro lib. 1. de re rustica cap. 1. innumeros laudat qui de re rustica & Georgica scripserant, tam philosophos, poetas, quam philologos. Fratrum Quintiliorum etiam Geoponica, præter Geoponicῶν quæ hodie exstant auctorem, laudat Hierocles veterinarie medicinæ non obscurus auctor, & Athenæus, Libri quoque Geoponicorum superstites ex fragmentis & reliquiis variorum auctorum qui Georgica scripserant, compacti sunt. Nec adhuc constitutum est quis eorum verus auctor. nam de Cassiano Basso quod dicunt, non est verum, licet Hierocles Medicus veterinarius ad eum scripserit. Multo minus quæ de Vindanio Anatolio Beryto, cum, referente Photio in Bibliotheca, scripserit hic tantum duodecim de re Georgica libros, viginti autem Geoponicorum legantur vulgo. Deinde ita inscribatur opus Vindanii, Οὐίνδανίς Ἀνατολίης Βηρύτου σεσαγωγῆ γεωργικῶν ἐπιτηδολογμάτων ἐν τόμοις β, præterquam quod certum sit in Geoponicorum libris Anatolii, Beryti, & Vindanii obseruationes Georgicas insertas legi. Legitimum illius collectionis Geoponicæ parentem nemo mortaliū qui hodie viuunt, patefacere potest, nisi vnicus ille Claudius Salmazius, quem opus istud longe melius & auctius dare posse tam constat nobis, quam omnibus Rempublicam literariam ei multum debere, ac magis impostherum, nisi quid sinistri acciderit, quod auertat Deus, debeturam. De Lapidibus non desunt qui tractarint, Nam omissis Dorotheo Claldæo, Nicia Meleote, Dercyllo, Aristobulo, Heraclito Sicyonio, Archelao, Agathar-

chide, Thrafyllo Mendefio, quorum omnium opera de *lapidibus* auctor noster commemorat, inuenio Tacum quendam *περὶ λίθων* scripsisse. Antiquissimi omnium Anaxagoras, Empedocles, Democritus teste Psello, cuius libellum de *lapidibus* nunc primum nos vulgauimus, versione donatum, & multis in locis coniectura sola restitutum. Alexander Aphrodisiensis paulo ante eum de *lapidibus* quoque peregerat opus, ut idem Psellus docet in fine libelli haecenus ἀνεκδότου de *lapidibus*, atque haec de historia rerum. Historia locorum eodem prope modo vel est generalis vel peculiaris & mixta. Generalis illa est in qua totius orbis fit descriptio, quam videntur excoluisse omnes Cosmographiarum & Geographiarum auctores, quotquot etiam in vniuersum de fluminibus, fontibus, paludibus, montibus, vrbibus quae in toto terrarum orbe visuntur, egerunt, ut Diogenianus Heracleotes referente Suida, Alexander admirabilium collectione, & Protagoras libris, qui ita inscripti erant, Πρωταγόρου γεωμετείας τῆς οἰκουμένης λόγος β'. De quibus diligenter consulenda est Photii Bibliotheca. Nec longe ab his sunt diffusi πινάκων illorum confectores, quibus totius orbis loca notantur, vrbes, montes, flumina, paludes, siluae, & alia. Tabularum siue πινάκων meminere Diogen. Laertius in Theophrasti testamento, Strabo, & mutilator Stephani vocibus αἴγιος & ἀβδηρα. Sunt & in hunc ordinem adscribendi auctores *περὶ ἐπιγῆσεων* generalium, quae vniuersum orbem describunt, peculiare enim *περὶ ἐπιγῆσεων* ad singularem locorum historiam, de qua mox dicturi sumus, pertinent, ut peripli, periodi, & alia id genus, quae partem aliquam terrae aut nauigationum tangunt, quales itinerariorum & σαθμῶν scriptores. Particularis locorum historia illa est, quae certarum orbis partium, aut regnorum, aut prouinciarum, descriptionem aggreditur, vel vrbium, aut aliorum locorum, ut Insularum, de quibus olim egerant Callimachus, ut vult Suidas, qui *περὶ νήσων & κτίσεις νήσων καὶ πόλεων* scripserat, & Xenagoras quem ἐν νήσοις laudat Harpocratio voce χῆροι: Heraclides etiam *περὶ νήσων* quaedam scripta reliquerat. Nicander Thyaterinus *περὶ δήμων* ab eodem Harpocratio in πινάκιδαι adducitur. De montibus praeter Dercyllum toties apud Plutarchum nostrum laudatum, tractauerat Cleanthes, & Ctesias Cnidius. De vrbibus & earum aedificationibus, Plutarchus Parallelis testatur Trifimachum & Dercyllum libros composuisse, in hoc libello vero de fluminibus, Clitophontem quendam κτίσεις scripsisse, ut Hellanicum apud Stephani epitomatonem, Dionys. Chalcidensem poetam apud Athenaeum & Harpocratiorem, Heraclidem apud Clement. Alexand. in protreptico. Suidas docet Polemonem *περὶ τῶν ἐν Πόντῳ πόλεων*, *περὶ τῶν ἐν Λακεδαιμονίᾳ πόλεων* egisse. Sed latius, ut opinor, & fusius de vrbibus disputauerant Diogenianus ille, de quo locuti sumus, & Stephanus ἑθνικῶν auctor, cuius hodie tantum habemus epitomem multis in locis laceram & mancam. *περὶ κομῶν* Ammonium quendam libros reliquisset, cum Harpocratio sibi quidam viri docti persuaferunt, sed illic ostendimus nos legi debere *περὶ βαμῶν*. Polysthephanus opus *περὶ κρηνῶν* recenset Harpocratio voce λευσοφόρος. Timageti & Timosthenis libros *περὶ λιμνῶν* adducunt enarratores antiqui Apol. Rhod. Strabo, Harpocratio & alii. *περὶ λιμνῶν* autem Timoxeni opera Scholiastes Aeschyli ad Persas, nec ibi quidquam mutandum, ut putauit ad Strab. Casaubonus, Τιμόξεινος ἐν τῷ *περὶ λιμνῶν* inquit, aliter non tantum nomen auctoris torquendum est, sed & epigraphe libri expungenda, non enim *περὶ λιμνῶν* sed *περὶ λιμνῶν* legendum est, cum Timosthenes de portibus scripserit, non de Paludibus aut lacubus. Multos autem scriptores de lacubus praeter Timoxenū scripta posteris reliquisset, patet ex Graecis Grammaticis, inter quos Diogenianum Heracleotem & Sotionem recensere possumus. Varro in Litoralibus suis *περὶ λιμνῶν* quoque tractauerat. De fluminibus, ut tandem quae de hoc argumento in cuius gratiam caetera praemisimus, discenda nobis proposuimus, absoluamus ad illustrationem huius libelli, varia à variis opera composita fuisse indicant veterum monumenta. Aristoteles, si modo ille Stagirita est, huius argumenti libros reliquerat, quorum quartus apud nostrum auctorem in Indo citatur, de Nilo eum etiam scripsisse nemo nescit. Praeter Aristotelē Asclepiades *περὶ ποταμῶν* egerat, ut asserit Stephanus voce ἀναζαρθα. Archelaum, Sostratū, Timotheum, Chrysermū Corinthium, Demaratū, Demonstratum, Nicanorem Samium, Agathonem Samium, Agathocle Mileesium, Ctesiam Timagorā, Leonem Byzantiū *περὶ ποταμῶν* etiam volumina composuisse docet auctor noster in hoc libello spissius, Photius Patriarcha in Biblioth. Sotionis libros τῶν ἀπορρέοντων *περὶ ποταμῶν*, καὶ κρηνῶν, καὶ λιμνῶν, *περὶ ἀδελφολογημένων* se legisse testatur, eosque Protagorae sexto, & Alexandri Collectaneis similes facit. Sotionem alterū nobis commemorat Athenaeus qui de Aquis scripserat, an differat inter se ambo, non disputo impraesentiarū. E Latinis legitur etiamnum Vibii Sequestri libellus, in quo non solum de fluminibus, instar Sotionis, sed & de monti-

DE PLVTARCHI SCRIPT. IVDIC.

montibus, fontibus, lacubus, & gentibus agitur, compendiose. Hunc ut est à Pithæo correctus & recensitus, iussimus iterum hic excudi vna cum Plutarcho nostro, tum quia argumenti vicinitas & similitudo ad id nos inuitauit, tum quod paucissima illius editionis inuenirentur exemplaria. Denique Plutarchus *Parallelis* libros de fluminibus producit in medium, an de hoc fragmento quod præ manibus habemus, an de aliis loquatur dubitari potest. Sed quid de his sentiremus nos supra docuimus. Quare portum tenentes vela contrahamus, & postquam flumina non sine periculo & naufragii discrimine emensi sumus, ne longius proueamur in altum, imo maneamus hic & accingamus nos ad notas, cum nihil amplius discutiendum supersit, & demonstratum sit quæ de fluminibus ab antiquis auctoribus tradita fuere, referenda esse ad historiam singularem locorum, hanc autem ad historiam mixtam, & utramque tandem ad illam Grammaticæ partem quæ à veteribus historica, vel exegetica dicta est: quod fuit secundæ huius tractationis partis vnicum & præcipuum argumentum.

